

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DIŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNDE BİLGİ DÜZEYİNİN ARTIŞININ AĞIZ DIŞ SAĞLIĞI TUTUM VE DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Evaluation of The Effect of Oral Health Information on Oral Hygiene Attitudes And Behaviors Of Ankara University Faculty Of Dentistry Students

Hayriye Zehra Açikel*

Meryem Gezer*

Zülal Duru*

Armin Mokhtari Tavana**

Osman Gökay***

Gürkan Gür***

ÖZET

2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesinde öğrenim gören 1. ve 2.sınıf öğrencilerine 10 soruluk bir anket uygulanarak, bilgi düzeylerinin artmasına bağlı olarak öğrencilerinin ağız diş sağlığı tutum ve davranışlarında değişim olup olmadığının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Ankette öğrencilerin ağız bakım ürünlerini kullanma ve diş hekimine gitme sıklığı ile sigara kullanımı alışkanlıklarının belirlenmesi hedeflenmiştir.

Diş fırçalama oranlarında anlamlı düzeyde bir değişim görülmemiştir. Bununla birlikte gün içindeki diş fırçalama sayısının arttığı gözlenmiştir. Ağız gargarası kullanımında belirgin bir artış görülmemiştir. Diş ipi kullanımında azalma görülmüştür. Ağız duşunun öğrenciler arasında bilinen ve kullanılan bir ürün olmadığı gözlenmiştir. Diş hekimine kontrol için gitme oranı azalmıştır. Sigara kullanımı oranlarında ve sigara kullanım sıklığında artış saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Diş fırçalama, sigara kullanımı, ağız diş sağlığı, diş hekimliği öğrencileri, anket

ABSTRACT

The aim was to evaluate whether there is a change in the oral and dental health attitudes and behaviors of students of first and second year at the Faculty of Dentistry of Ankara University depending on the increase of their knowledge level about oral and dental hygiene. In the 2017-2018 academic year, a 10-question questionnaire was applied to the 1st and 2nd year students of Ankara University Faculty of Dentistry. The aim of the questionnaire was to determine the use of oral care products and the frequency of smoking habits.

* Lisans Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi

** Dr. Dt., Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Diş Hastalıkları ve Tedavisi Anabilim Dalı

***Prof.Dr., Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Diş Hastalıkları ve Tedavisi Anabilim Dalı

There was no significant change in tooth brushing rates. However, it was observed that the number of teeth brushing increased during the day. There was no significant increase in mouthwash use. There was a decrease in the use of dental floss. It was observed that mouth shower was not a known and used product among students. The check-out rate for the dentist decreased. There was an increase in the rate of smoking and the frequency of smoking.

Keywords: Toothbrushing, Smoking, Oral Hygiene, Dental Students, Survey

GİRİŞ

Ağız ve diş sağlığıyla ilgili problemler dünyadaki en yaygın sağlık sorunlarından. Ülkemizde yapılan epidemiyolojik araştırmalarda toplumumuzdaki ağız diş sağlığı sorunlarının ciddi boyutlarda olduğunu ortaya koymaktadır. Bu konuda alınması gereken koruyucu önlemler ve ağız diş bakımı hakkında toplumun bilinçlendirilmesinde en önemli görev diş hekimlerine düşmektedir.

Diş hekimleri ve diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin kendi ağız hijyenleri konusunda gösterdikleri özen ve bu konu hakkındaki bilgi düzeyleri, hastalarının ağız sağlığını geliştirmek konusuna verdikleri önemi de yansıtmaktadır. Diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin, ağız-diş sağlığı konusunda ailelerine, hastalarına ve çevrelerine de örnek olmaları beklenmektedir.

Diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin ağız-diş sağlığı tutum ve davranışlarında bilinç düzeyi üzerine yapılan çalışmalarda ^{1,2}, genellikle prelinik ve klinik düzeydeki öğrencilerin tutumu karşılaştırılmıştır. Bu araştırmada, Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesinde öğrenim gören 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin ağız diş sağlığı tutum ve davranışlarında bilgi düzeylerinin artmasına bağlı olarak değişim olup olmadığını görmeyi amaçladık.

GEREÇ-YÖNTEM

Bu çalışmaya 2017-2018 yılında Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesinde öğrenim gören 150 1.sınıf ve

150 2.sınıf öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin diş fırçalama ve diş hekimine gitme sıklığı, sigara kullanımını ve diş fırçası dışında kullanılan oral ürünlerin belirlenmesini hedefleyen 10 soruluk bir anket doldurmaları istenmiştir. Anketin içeriği ve uygulaması konusunda Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dekanlığından izin alınmıştır. Bütün öğrencilere dersliklerinde ulaşılmış, çalışmanın amacı anlatılarak, katılımın tamamen gönüllülük esasına bağlı olduğu açıklanmıştır. Çalışmaya, anketin uygulandığı gün okulda olan öğrenciler dâhil edilmiş, gelmeyen öğrencilere anket uygulanmamıştır.

BULGULAR

Diş fırçalama oranlarında anlamlı düzeyde bir değişim görülmemiştir. Bununla birlikte gün içindeki diş fırçalama sayısının arttığı gözlemlenmiştir (%12). Ağız gargarası kullanımında belirgin bir artış görülmemiştir (%0.13). Ağız gargarası kullananlar arasında daha düzenli kullanımda artış görülmüştür (%1.5). Diş ipi kullanımında azalma görülmüştür. Ağız duşunun öğrenciler arasında bilinen ve kullanılan bir ürün olmadığı gözlenmiştir. Diş hekimine kontrol için gitme oranı azalmıştır. Sigara kullanımında ve sigara kullananlar arasında kullanım miktarında ciddi bir artış görülmüştür (%25).

TARTIŞMA

Yapılan çeşitli araştırmalarda eğitimin ağız sağlığını motive edici bir etken olduğu tespit edilmiştir.^{2,3,4} Diş hekim-

lerinin önemli bir görevi ağız ve diş sağlığı ile ilgili problemleri nasıl aşacağı konusunda topluma yol gösterici olmaktadır. Bunu iyi bir şekilde yapabilmek için öncelikle ağız ve diş sağlığı konusuna ilgili yeterli bilgiye ve gerekli tutuma sahip olmaları gerekmektedir. Araştırmamızda Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nde öğrencilerin bilgi artışına bağlı olarak ağız ve diş sağlığı tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

En önemli ağız hijyen alışkanlığı dişlerin günde iki kez düzenli olarak fırçalanmasıdır. Ankete katılan 1. ve 2. Sınıf öğrencilerinin büyük çoğunluğu dişlerini fırçalamaktadır. Dolayısıyla diş fırçalama oranlarında anlamlı düzeyde bir değişim görülmemiştir. Öğrenciler daha öncesinde eğitim aldıkları okullarda ve ailede bu konuda bilinçlendirilmiş olabilirler. Yılmaz ve ark.¹ sınıf yükseldikçe fırçalama alışkanlıklarının daha düzenli olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırmamızda benzer olarak sınıf artışıyla diş fırçalama alışkanlıklarının daha düzenli olduğu tespit edilmiş ve gün içindeki diş fırçalama sayısının arttığı gözlenmiştir.

Ağız gargaraları günümüzde her geçen gün değişen içerik ve kullanım alanlarıyla piyasaya sürülmektedir. Antiplak ve antibakteriyel etkileri, çürük oluşumunu engellemeye destek olmaları, ağız kokusunu ortadan kaldırmaları, periodontal hastalıkları önlemeleri ve daha birçok özellikleriyle ağız gargaraları günümüzde geçmişe oranla daha çok tercih edilen ürünler arasında yer almaktadır. Yapılan araştırmalar, ağız gargarası kullanımının ağız ve diş sağlığı açısından ne kadar önemli olduğunu göstermektedir^{5,6,7}. Bununla birlikte, araştırmamızda 1 ve 2. Sınıflar arasında ağız gargarası kullanımında sayıca belirgin bir artış görülmemiştir. Ancak ağız gargarası kullananlar arasında düzenli kullanımda artış bulunmuştur. Ağız duşunun ise

öğrenciler arasında bilinen ve kullanılan bir ürün olmadığı gözlenmiştir.

Diş ipi kullanımıyla ilgili yapılan araştırmalarda^{8,9} çürük önleyici önemli katkıları sunulmuştur. Bununla birlikte çalışmamızda diş ipi kullanımında azalma görülmüştür. Bu sonuçta diş ipi kullanımının bilinçli ve dikkatli yapılmadığı taktirde dişetinde travmatik etkisinin olabileceği düşüncesinin rolü olduğu kanısındayız.

Araştırmamızda sigara kullanımında ve sigara kullananlar arasında kullanım miktarında ciddi bir artış görülmüştür. Bu artışta öğrencilerin merak, arkadaş ortamı, genellikle aileden uzaklığın getirdiği rahatlık ve artan ders yükünün beraberinde getirdiği stres etkili olabilir.

Nairobi'de yapılan bir çalışmada¹⁰, diş hekimliği öğrencileri ve hemşirelik öğrencilerinin sigara içme oranı daha düşük bulunmuştur. Çalışmada 4 farklı öğrenci grubu arasında sigaranın zararları konusunda önemli bilgi farklılığı saptanmıştır, dişhekimliği öğrencilerinin sigara konusunda daha hassas tutumda oldukları gözlenmiştir.

Tubaishat ve ark.¹¹, yaşları 18-26 arasında olan 669 üniversite öğrencisi ile sigara içmeleri ve oral sağlıkları ile ilgili anket çalışmasında; bireylerin % 56.8'inin sigara kullanmadığı, % 43.2'sinin ise hali hazırda sigara kullandığı, % 24.7 oranındaki katılımcının sigaraya emosyonel nedenler ile başladığı, % 66.9'unun ise sağlığa zararlı olmaları nedeni ile sigarayı bıraktığı görülmüştür. Katılımcıların % 27.1'inin dişlerinde plak, % 27.9'unun dişlerinde kalkulus, % 26.9'unun dişlerinde boyanmalar gözlenmiş olduğu, bireylerin % 35.5'inin dişlerini günde 1 kez fırçaladığı rapor edilmiştir. Cinsiyet - sigara kullanma ve ağız kokusu - sigara kullanma arasında önemli ilişki saptanmıştır.

Arabistan da katılımcı öğrenciler ile yapılan farklı bir anket çalışmasında ulaşılan bilgiler ise öyledir ¹²;

1. Öğrencilerin çoğu (%92.4) dişlerini fırçalamaktadır,
2. Bu gruptaki katılımcıların % 48.7 'si dişlerini günde 1 kez fırçalamaktadır,
3. % 55.8'i son 6 ayda diş hekimine muayene olmuştur
4. Sigara içenlerde sigaradan kaynaklı dental sağlık problemi saptanmıştır ().

2008 yılında Evrensel Diş Hekimliği Eğitim Kongresi'nde Diş hekimliği eğitimi ' karmaşık, sıklıkla stresli, gereklilikleri olan pedagojik bir süreçtir ve bu eğitim süreci akademik, klinik ve iyi düzeyde insan ilişkileri açısından pek çok gereklilik içermektedir.' şeklinde tanımlanmıştır. Diş hekimliği yüksek oranda stresli bir meslek olarak kabul edilmektedir ve diş hekimliği öğrencilerindeki stres yoğunluğu da dünyada pek çok araştırmacının dikkatini çeken bir konu olmuştur. Paszyńska ve ark. ¹³ yaptıkları epidemiyolojik çalışmada, diş hekimlerinin sigara içme alışkanlıklarının sıklığını incelemek ve diş hekimlerini etkileyen stres kaynaklı faktörleri günlük uygulamalarında değerlendirmişler ve diş hekimlerinin sürekli olarak psişik aşırı yüklerle maruz kalmakta olduklarını gözlemişlerdir. Diş hekimliği öğrencilerinde stres yönetimi programları ile ilgili çalışmaları kapsayan bir eğitim programlarının düzenlenerek, var olan stres faktörlerinin azaltılması ve yardımcı rahatlama tekniklerinden yararlanılması vurgulanmıştır.

Güçüz Doğan ve Gökalp ¹⁴ çalışmalarında öğrencilerin üçte birinden fazlasının dişlerinde ağrı olmadan diş hekimine gitmediklerini belirtmişlerdir. Çalışmamızda ise 1.sınıftan 2. sınıfa geçen öğrenciler arasında diş hekimine kontrol için gitme oranının azaldığı gö-

rülmüştür. Bu durum öğrencilerin fakülte içerisinde diş hekimine daha kolay ulaşabildikleri düşüncesinden dolayı düzenli kontrole gerek olmadığını düşüncesi sonucunda gerçekleşiyor olabilir.

SONUÇ

Öğrencilerin diş fırçalama sıklığının yeterli olduğu, ancak ara yüz temizliğine ve diğer koruyucu ve önleyici uygulamalara verilen önemin düşük olduğu belirlenmiştir. Sigara kullanım oranlarında artış saptanmıştır. Bu konuda da eğitim verilmeli ve öğrenciler daha fazla bilgilendirilmelidir. Diş hekimliği eğitimindeki stres faktörlerinin azaltılması için çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Yılmaz AB, Ceylan G, Yanıkoğlu N, Akgül M. Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencilerinde Ağız Sağlığı Çalışması ve Diş Hekimliği Eğitiminin Ağız Sağlığına Etkisinin Araştırılması. Atatürk Üniv Diş Hek Fak Derg 1997;7(1):36-9.
2. Çongara Kıvrak T, Mokhtari Tavana A. Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencilerinde Beslenme Alışkanlığı, Ağız Diş Sağlığı Tutum Ve Davranışları Ve DMFT İndeksinin Değerlendirilmesi. A.Ü. Diş Hek Fak Derg 2017;44(1):1-7.
3. Çebi S, Dayangaç B, Demiröz T. Diş hekimliği eğitiminin diş sağlığına etkisi. Hacettepe Diş Hek Fak Derg. 1978;2(2):211-22.
4. Arslan S, Ülker M, Elmalı F, Öztürk A, Günay O. Diş hekimliği fakültesi öğrencilerinde çürük prevalansı, ağız diş sağlığı tutum ve davranışları ve dental anksiyetenin belirlenmesi. A.Ü. Diş Hek. Fak. Derg. 2008;35(2):53-60.
5. Coelho ASEC, Paula ABP, Carrilho TMP, da Silva MJRF, Botelho MFRR, Carrilho EVVF. Chlorhexidine mouthwash as an anticaries agent: A systematic review. Quintessence Int. 2017;48(7):585-91.
6. FDI Commission. Mouthrinses and dental caries. Int Dent J. 2002;52(5):337-45.
7. Sharma A, Agarwal N, Anand A, Jabin Z. To compare the effectiveness of different mouthrinses on Streptococcus mutans count in cariesactive children. J Oral Biol Craniofac Res. 2018;8(2):113-7.

8. de Oliveira KMH, Nemezio MA, Romualdo PC, da Silva RAB, de Paula E Silva FWG, Küchler EC. Dental Flossing and Proximal Caries in the Primary Dentition: A Systematic Review. *Oral Health Prev Dent.* 2017;15(5):427-34.
9. Sambunjak D, Nickerson JW, Poklepovic T, Johnson TM, Imai P, Tugwell P, Worthington HV. Flossing for the management of periodontal diseases and dental caries in adults. *Cochrane Database Syst Rev.* 2011; 7:(12):CD008829.
10. Komu P, Dimba EA, Macigo FG, Ogwel AE. Cigarette smoking and oral health among healthcare students. *East Afr Med J* 2009;86(4):178-82.
11. Tubaishat RS, Malkawi ZA, Albashaireh ZS. The influence of different factors on the oral health status of smoking and nonsmoking adults. *J Contemp Dent Pract* 2013 ;14(4):731-7.
12. Shah AH, ElHaddad SA. Oral hygiene behavior, smoking, and perceived oral health problems among university students. *J Int Soc Prev Community Dent* 2015;5(4):327-33.
13. Paszyńska E, Jurga J, Dyszkiewicz-Konwińska M, Mehr K. Smoking addiction and stress in dental practice. *Przegl Lek* 2010;67(10):986-8.
14. Güçüz Doğan B, Gökalp S. Türkiye’de diş çürüğü durumu ve tedavi gereksinimi:2004. *Hacettepe Diş Hek Fak Derg* 2008; 32:45-57.

Yazışma Adresi:

Zülal DURU

e-mail: zlalduru@gmail.com

Zülal Duru, Emniyet Mh., İncitaş sokak.,

Sabancı Kız yurdu karşısı, 06560

Yenimahalle/Ankara

